

Studijní text Vágnerová, M.

Sociokulturní problémy a odchylky v chování

Ukázky studijního textu Vágnerová, M. Sociokulturní problémy a odchylky v chování

2. Obecná charakteristika rodin z čínské a vietnamské minority

Čínská a vietnamská komunita je v České republice relativně četná, s těmito lidmi se lze běžně setkávat vlastně kdekoliv a stejně tak jsou skoro v každé škole děti pocházející z takových rodin. Obvykle nejde o žáky, kteří by byli zvláště problematičtí, ale určité odlišnosti v chování, které mohou být pro učitele nesrozumitelné a pro spolužáky iritující, se u nich objevit mohou. Rozdíly v postojích a chování vyplývají z tradic a z výchovy v rodině.

Čínské a vietnamské rodiny bývají i v současné době poměrně konzervativní a zachovávají si své tradiční znaky. Ve značné míře v nich přetrvává **důraz na vazbu k rodině** a úcta ke starším, resp. výše postaveným lidem. Život v čínské rodině je striktně upraven souborem pravidel, která je třeba dodržovat, a Číňané se podle nich často řídí, i když žijí v cizině.

Tak, jak česká, resp. střeoevropská výchova vychází z křesťanství, výchovný přístup čínských a vietnamských rodičů respektuje konfuciánské tradice. To se projevuje **důrazem na disciplínu**, správné chování a **respektování platných pravidel**. Vyžaduje se zdrženlivost, naprosté potlačení impulzivity. Prioritní je smysl pro povinnost, skromnost a bezpodmínečné podřízení autoritám, tj. rodičům a učitelům. Nezávislost, samostatnost a schopnost vyjadřovat vlastní názory není z hlediska čínské a vietnamské rodiny důležitá, může být dokonce považována za nežádoucí. To je výhodné i z hlediska adaptace na školu, školáci uvedeného původu nemívají problémy s kázní ani s prospěchem.

Ve vztahu k lidem, i k vrstevníkům, jsou čínské i vietnamské děti vedeny k mírnosti, altruismu, přátelskému chování a k **přízpusobení se skupině**. Skupinová orientace je výchovně posilována již od dětství, děti nemají na individuální aktivity ani mnoho času. Jsou vedeny k tomu, aby se naučily spolupracovat a řešit svoje spory jinak než hádkami a rvačkami, které jsou u českých dětí zcela běžné a pokud nepřekročí určitou hranici, tak i tolerované. Hádky a diskuse zaměřené na přesvědčování někoho jiného nejsou v souladu s čínskou a vietnamskou tradicí a děti na ně nejsou z domova zvyklé. Jakýkoli projev agrese, nesnášenlivosti či nepřizpusobivosti rodiče přísně trestají (Kocourek, 2001; Obuchová, 2004).

Děti mají pro rodinu velký význam, zejména chlapci. Výchova je až do šesti let velmi shovívavá, od dítěte není v tomto období vyžadováno příliš mnoho, socializační tlak je velice mírný. Dítě vychovává především matka. Po dosažení 6 let, v době, když dítě začne chodit do školy, se podle tradice výchovný přístup zcela změní. Rodiče začnou uplatňovat přísnou disciplínu, **výchova školáků je dost tvrdá**. Děti jsou vedeny k trpělivosti, pečlivosti a pracovitosti. Období mladšího školního věku je těžké především pro chlapce, podle tradice přejímá jejich výchovu otec nebo autorita, která je chápána jako jeho zastoupení, např. učitel.

Čínská ani vietnamská tradice **nepřipouští chlubení** a zdůrazňování vlastních schopností či výkonů. Přehnané sebevědomí je považováno za nevhodné a nežádoucí. Normou je naopak připomínání úspěchu ostatních a **osobní skromnost**, někdy až demonstrování zpochybňování vlastních

schopností a dovedností. V české společnosti je zcela běžné a obecně akceptované, když se dítě pochlubí, co se mu povedlo a co udělalo dobrého. V čínské či vietnamské škole i rodině se o něčem takovém vůbec nemluví, protože tradice více oceňuje skromnost a nezdůrazňování vlastních úspěchů.

Čínská i vietnamská společnost klade **značný důraz na zdvořilost**. Když dojde ke konfliktu, hledá Číňan chybu především v sobě. Velmi důležité je zachování cti, takové chování, které by způsobilo nebo připomnělo selhání či omyl jiného člověka, je nežádoucí. Číňan a Vietnamec se proto snaží vyvarovat jednání, které by mohlo někoho přivést do rozpaků či nepříjemné situace. To je dost značný rozdíl od české společnosti, v níž se považuje upozornění na chyby a kritika někoho jiného za samozřejmost. Asijská kultura nechápe takové jednání jako upřímnost, ale považuje ho za neslušnost. Podle pravidel slušného chování také **není vhodné si na něco stěžovat** a obtěžovat ostatní svými problémy. Nesluší se dávat najevo svoje pocity, je třeba se tvářit za všech okolností neutrálně. Tento fakt může být pro cizince matoucí, protože jejich interpretace mimických projevů vychází z odlišné tradice, kde jsou důležitou součástí komunikace.

Číňané jsou velmi citliví na to, jaký dojem u ostatních vyvolají a jaký názor si na ně jiní lidé vytvoří. Vzhledem k tomu je v této společnosti považováno za nutné **brát ohled na pocity komunikačního partnera** a odpovídat mu tak, aby „neztratil tvář“. Tato zvyklost se projeví i tím, že neodmítnou prosbu nebo žádost přímo, ale poněkud nejasným mlčením, které má jediný smysl: neurazit. Není potom divu, že jim cizinec vždycky nebude správně rozumět a bude se dožadovat jasnějšího vyjádření. Podobné problémy bude občas muset řešit i učitel. Sociokulturně podmíněné rozdíly mohou posilovat jeho nejistotu a vyvolávat pocit bezmocnosti ze zdánlivě marné snahy těmito lidem cokoli vysvětlit (Kocourek, 2001; Obuchová, 2004; Průcha, 2010).

Následující kapitoly:

2.1 Postoj čínských a vietnamských rodin ke škole

2.2 Případové studie čínského a vietnamského dítěte v české škole